

NOTES SOBRE LES «CONVERSES FILOLÒGIQUES» DE POMPEU FABRA¹

Joan COSTA CARRERAS
Universitat Pompeu Fabra

1. INTRODUCCIÓ

En el curs dels treballs de la nostra tesi doctoral ens hem marcat com a mètode una lectura sistemàtica i exhaustiva de tota l'obra de Pompeu Fabra.² Això ha comportat moltes hores de biblioteca i hemeroteca, una bona part de les quals les hem hagut de dedicar a esbrinar quantes *Converses filològiques* es poden consultar. El que ens proposem en aquestes notes és donar compte de l'estat de la qüestió.³

D'acord amb les dades de Joaquim Rafel (1983: IV i s.),⁴ entre 1919 i 1928 es van publi-

1. Aquestes notes no serien el que són sense la revisió sistemàtica i implacable que n'ha fet el nostre mestre Xavier Lamuela. També ens cal agrair a Imma Creus les seves encertades observacions després d'una lectura molt atenta. No cal dir, però, que els errors que hi hagin pogut romandre són responsabilitat nostra.

2. Cosa ara ja possible, gràcies a la monumental bibliografia publicada per Pere Marcet i Joan Solà (1998).

3. Joaquim Rafel, autor de la que havia de ser l'edició completa de les *Converses*, en amable i pacient conversa personal, ens va explicar com el conflicte pels drets d'autor d'aquests textos entre dues editorials va frustrar la compleció de l'edició —que comprèn només les *Converses* dels anys 1919-1924— i va comportar la dispersió de les *Converses* no publicades per ell.

4. La suma del nombre de *Converses* s'ha de fer resseguint la informació que en va donant Rafel a la introducció de la seva edició. A la pàgina IV, reproduïx la nota de l'edició de l'editorial Regina que afirma recollir totes les *Converses* publicades els anys 1919 i 1920; a la pàgina VIII Rafel aclareix, però, que l'edició de Regina no és exhaustiva —només publica 221 *Converses* d'aquests dos anys— i que ell en publica 252. Les quantitats dels altres anys queden consignades explícitament a la pàgina IV de la introducció. El 1921 Fabra no en va publicar. Rafel no dóna el nombre exacte de *Converses* publicades el 1922, però ell n'edita 37 amb data d'aquest any (de la 253 a la 289). La suma total de *Converses* conegudes per Rafel és:

1919-1920:	252
1921:	—
1922:	37
1923:	212
1924:	125
1925:	95
1926:	58
1927:	41
1928:	21
<hr/>	
Total:	841

car 841 *Converses* al diari *La Publicitat*. Al llarg dels anys, se n'han fet diferents reculls, els més exhaustius i moderns dels quals són l'edició de l'editorial Barcino, entre els anys 1954 i 1956, i la del mateix Rafel, encara pendent d'acabar, entre els anys 1983 i 1984.

Com que l'edició de Barcino va ser deliberadament selectiva i la de Rafel només publica les *Converses* entre 1919 i 1924, molts d'aquests textos no han estat publicats novament des de la seva primera aparició al diari *La Publicitat*. Afortunadament, es conserven a la biblioteca del Seminari de Romàniques de la Universitat de Barcelona (d'ara endavant, SRUB) tots els fulls que van servir d'original per a l'edició de Barcino i també els que contenen les *Converses* originals no publicades.

D'aquesta caps, però, Rafel no en parla a la «Introducció» de la seva edició, i Pere Marçet i Joan Solà (1998: 1888-1889) no deixen clar que contingui les 841 *Converses*. Per saber, doncs, quantes *Converses* hi ha en aquests tres reculls, hem comprovat les que hi havia al SRUB, hem comprovat quantes d'aquestes publica Barcino i quantes d'aquestes i de Barcino publica Rafel.

2. LES *CONVERSES* RECOLLIDES A LA CAPSA DEL SEMINARI DE ROMÀNIQUES DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

En parlar dels fulls del SRUB, cal tenir molt clara la distinció entre el nombre de fulls de la caps, el nombre de textos —retallats i enganxats, mecanografiats o manuscrits— i el nombre de *Converses* originals que realment hi ha incloses en aquests fulls. Això és així, perquè, d'una banda, hi ha textos que ocupen més d'un full, i de l'altra, perquè hi ha textos que reproduïxen només un fragment d'una *Conversa* —de manera que una sola *Conversa* consta com a textos diferents—⁵ i perquè hi ha textos que contenen més d'una *Conversa*.⁶

Per tant, per descobrir el nombre de *Converses* realment incloses en aquesta caps, en primer lloc cal aclarir quants fulls hi ha, en segon lloc quants textos hi ha i en tercer lloc quantes *Converses* contenen.

2.1. NOMBRE DE FULLS DE LA CAPSA DEL SEMINARI DE ROMÀNIQUES DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

Marçet i Solà (1998: 1889) afirmen que els papers continguts en aquesta caps «són 879 folis». Després d'haver analitzat minuciosament aquests papers (maig de 2002), hem arribat a la conclusió que els papers continguts en aquesta caps són 880 fulls. El primer full està numerat amb el número 1 i l'últim amb el número 881. Però després d'haver comprovat dos cops la correlació de la numeració dels fulls, ens vam adonar que hi falta el full 778: és a dir, del 777 passa al 779. Per tant, malgrat que l'últim full porta el número 881, com que falta el 778, el total és de 880 fulls.

5. És el cas del text sense numerar del full 58 i el text 563, dels textos 273 i 300, i dels textos 504 i 510. V. més endavant.

6. És el cas dels textos 91 (que recull 2 *Converses*), 138 (que recull 5 *Converses*) i 362 (que recull 2 *Converses*). V. més endavant.

2.2. NOMBRE DE TEXTOS DE LA CAPSA DEL SEMINARI DE ROMÀNIQUES DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

Marcet i Solà (1998: 1889) expliquen que els textos duen una numeració i que els numerats fins al número 619 (full 641) són les *Converses* editades per Barcino, i els textos recollits als fulls amb els números 642-881 contenen les *Converses* en principi⁷ no editades per Barcino. Però la numeració d'aquests 619 textos és correlativa només fins al núm. 57: a partir d'aquí hi ha salts diversos.

Atesa la casuística complexa, val la pena parlar en primer lloc dels textos recollits en els fulls 1-641 i després dels restants.

2.2.1. *Nombre de textos dels fulls 1-641*

2.2.1.1. Textos 1-191. Numeració correlativa, tal com diuen Marcet i Solà (1998: 1889), però amb les irregularitats següents:

- a) Entre el text 57 i el 58, n'hi ha un sense numerar.
- b) Entre el text 77 i el 80, hi ha dos textos —les *Converses* amb les dates 16/5/1925 i 30/1/1923— que duen el número 79.
- c) A la pàg. 161 hi ha el text 157; a la pàg. 162 hi ha el text 159, i a la pàg. 163 hi ha el text 158: els textos no estan ben ordenats (però Barcino els edita en l'ordre dels fulls). Són irregularitats, doncs, que en conjunt afegeixen un text.

2.2.1.2. Textos 192-619. Hi ha les irregularitats següents:

- a) El text que hauria de portar el núm. 192 porta el 201: per tant, a partir d'aquest full hi ha 9 textos menys dels que indica la numeració.
- b) Al full 231 hi ha el text 234, però al full 232 hi ha el text 239 i al full 233 hi ha el text 235.⁸ I al full 236 hi ha el text 238, però al full 237 hi ha el text 240. És un altre cas de numeració irregular que no afecta la quantitat de textos recollits.
- c) A la pàg. 296 hi ha un text (amb data 21/6/1923) amb el núm. 300. A la pàg. 304 hi ha el text amb el núm. 308, però a la pàg. 305 hi ha un text, en el qual, s'han ratllat els núm. 293 i 309, i es deixa finalment el núm. 300.⁹ Aquesta situació afecta la quantitat de textos, ja que, en passar del número 308 (full 304) al 300 (full 305) en comptes de passar al 309, hi ha 9 textos més dels que indica la numeració. Aquesta diferència neutralitza la que s'observa en el salt del text 191 al 201.
- d) Al full 401 hi ha el text 392, però al full 402 hi ha el text 394, i al full 403 hi ha el text 395. És a dir: no hi ha cap full amb el núm. 393.¹⁰ Hi ha, doncs, un text menys del que indica la numeració.

7. V. més endavant.

8. Barcino els edita en l'ordre dels fulls, amb els números 225-227. Els textos 236 i 237 són als fulls 234 i 235.

9. I a partir d'aquí (full 306), la numeració continua amb el 301 i correlativament fins al text 392.

10. El text (amb data 20/4/1924) amb el número 393 és al full 731: és a dir, entre els teòricament no editats per Barcino. Però aquesta edició l'edita amb el mateix número 393. V. més endavant.

2.2.1.3. Nombre de textos recollits als fulls 1-641

El resum de la relació entre els fulls 1-641 i el nombre de textos és el següent:

<i>Incidències</i>	<i>Numeració dels textos</i>	<i>Nombre de textos</i>
	1-57	57
Text sense numerar entre el 57 i el 58	—	1
	58-191	134
Salt del 191 al 201: – 9 textos	201-299	99
Salt enrere: del text 308 (full 304) al 300 (full 305) en comptes de passar al 309: + 9 textos	300-308 (f. 296-304) 300[<i>bis</i>] ¹¹ (f. 306)-392	9 93
Hi falta el text número 393	394-618 ¹²	225
	Nombre real de textos recollits	618

Com que hi ha les irregularitats següents:

- a) es contraresten el salt endavant del text 191 al 201 i el salt endarrere del text del 308 al 300,
- b) no hi ha el text número 393, i
- c) hi ha un text sense numerar entre els textos 57 i 58,

el nombre real de textos —no de *Converses*, cal tenir-ho en compte— és, després de tot, de 618, i no de 619 com figura a la capsa.

2.2.2. Nombre de textos dels fulls 642-881

2.2.1.1. Nombre de fulls. Com ja hem dit, malgrat el que es dedueix dels dos números extrems, el nombre de fulls d'aquesta segona part de la capsa és de 239, en faltar-hi el full 778 —tal com es veu en el detall següent—:

881 – 641
240 – 1
239

11. La indicació «[*bis*]» és nostra.

12. Com ja adverteix Rafel (1983: IX), el text 619 no és una *Conversa*; per tant, no el tenim en compte.

2.2.1.2. Nombre de textos. El nostre recompte per anys o procedència¹³ és el següent:

a) Nombre de textos que són *Converses* senceres

<i>Any</i>	<i>Nombre de textos «sencers»</i>
1919	0
1920	8
1922 ¹⁴	19
1923	55
1924	43
1925	22
1926	25
1927	11
1928	11
Regina	20
Total	214

b) Nombre de textos que són fragments de *Converses*¹⁵

<i>Any</i>	<i>Nombre de fragments</i>
1923	3
1924	1
1927	6
sense data ¹⁶	1
Total	11

c) Nombre total de textos als fulls 642-881

Per tant, el nombre de textos —no de *Converses*, cal tenir-ho present— recollits en els fulls 642-881 és de 225:

<i>«Entitat» dels textos</i>	<i>Nombre de textos</i>
Equivalentes a <i>Converses</i> senceres	214
Fragments	11
Total	225

13. Els editors de Barcino van enganxar retalls de l'edició de Regina, els quals no porten data sinó una numeració romana.

14. Cal tenir en compte que l'any 1921 no es publiquen *Converses*.

15. Com ja expliquem en les notes 5 i 6, hi ha textos que no contenen exactament uns sola *Conversa*.

16. És un full manuscrit.

2.2.3. Nombre de textos dels 880 fulls

Per tant, el nombre de textos —no de *Converses*, cal tenir-ho present— recollits en els 880 fulls de la capsa és de 843:

<i>Textos dels 880 fulls</i>	<i>Nombre de textos</i>
Textos dels fulls 1-641	618
Textos dels fulls 642-881	225
Total	843

Al marge de la dada quantitativa, també hem descobert (v. § 2.2.1.2.d) que un dels textos editats per Barcino, el 393, és al full número 731: és a dir, entre els teòricament no editats per Barcino.

2.3. NOMBRE DE *CONVERSES* DE LA CAPSA DEL SEMINARI DE ROMÀNIQUES DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

Un cop hem aclarit que el nombre de textos recollits a la capsa del SRUB és de 843, cal aclarir a quantes *Converses filòlogiques* corresponen realment. Pel que fa a les *Converses*, Marcet i Solà (1998: 1889) afirmen que porten la data, manuscrita o mecanoscrita.¹⁷

Però, com ja hem comentat, no totes les *Converses* recollides porten la data. Hi ha 149 *Converses* que es van incloure en el conjunt retallant-les directament de l'edició feta per Regina, les quals van sense data. (Però, segons Rafel (1983: VIII), són totes dels anys 1919 i 1920.)¹⁸

Per saber quantes *Converses* hi ha exactament a la capsa, cal partir del fet que hi ha tres situacions pel que fa a la relació entre els 843 textos i les *Converses* que contenen:

- a) Hi ha textos que contenen un fragment d'una *Conversa*.
- b) Hi ha textos que contenen més d'una *Conversa*.
- c) Hi ha textos que contenen una i només una *Conversa*.¹⁹

Un cop aclarit el nombre de *Converses* en cada situació, la suma de les tres quantitats ens ha donat el nombre total de *Converses* als 880 fulls.

Ens convé analitzar aquestes relacions, distingint entre els 619²⁰ textos dels fulls 1-641 i 731 —els editats per Barcino—, els 224²¹ textos dels fulls 642-881 sense el 731 —els no editats per Barcino i, encara, els dos conjunts de textos alhora, a fi de fer més àgil l'anàlisi (v. § 3) de les *Converses* editades per aquesta editorial.

17. Això no vol dir, però, que les *Converses* estiguin recollides cronològicament: ho estan temàticament.

18. Segons aquest autor, aquesta edició no porta l'any de publicació.

19. Incloem en aquest apartat, òbviament, els textos que reproduïxen exactament una *Conversa*, però també els que en reproduïxen una amb esmenes o mutilacions que no n'afecten el contingut.

20. Com que Barcino edita els textos dels fulls 1-641 (618) i el del full 731, la suma és 619 textos.

21. Com que Barcino edita el text del full 731, la suma de textos no editats és de 224.

2.3.1. *Nombre de textos que contenen un fragment d'una Conversa*2.3.1.1. *Nombre de textos que contenen un fragment d'una Conversa alhora en els fulls 1-641 i 731 i en els fulls 642-881 sense el 731*

Hi ha dues *Converses* repartides en textos dels dos blocs. Un primer cas de *Conversa* reproduïda parcialment en textos dels dos blocs és la *Conversa* del 20/1/1927: la segona meitat és al text 383 i la primera, al 730. Un cas més complex és el de la *Conversa* del 7/4/1927: un primer fragment és al full 829, un d'intermedi al text 456 i un tercer al full 665. Per tant, 5 dels 843 textos es corresponen només amb 2 *Converses*.

El resultat total del nombre de textos que contenen un fragment d'una *Conversa* en els dos blocs és el següent:

<i>Textos</i>	<i>Converses</i>	<i>Nombre de textos</i>	<i>Nombre de Converses</i>
383 i 730	20/1/1927	2	1
456, 665 i 829	7/4/1927	3	1
	Totals	5	2

Com es pot veure, fruit de l'anàlisi de les *Converses* reproduïdes parcialment als fulls 1-641 i 731 i en els fulls 642-881 sense el 731, en aquesta situació n'hi ha 3 menys que textos. És a dir: hi ha 2 *Converses* repartides en 5 textos.

2.3.1.2. *Nombre de textos que contenen un fragment d'una Conversa en els fulls 1-641 i 731*

En aquest apartat donem les *Converses* repartides en textos editats per Barcino. Un primer cas en aquest apartat, el constitueixen les *Converses* reproduïdes fragmentàriament en més d'un text. És el cas de la *Conversa* amb data manuscrita del 31/5/1923, repartida entre un text sense numerar (al full 58) i el 563; el cas de la *Conversa* amb data manuscrita del 21/6/1923, repartida als textos 273 i 300; i el cas de la *Conversa* amb data manuscrita del 28/4/1927, repartida als textos 504 i 510. Per tant, en realitat, aquests 6 *textos*, reproduïxen només 3 *Converses*, amb la qual cosa hi ha una diferència de 3 unitats.

Un segon cas és el de les *Converses* reproduïdes parcialment en un sol text. És el cas²² de les *Converses* 474 (17/5/27), 538 (3/7/1927) i 559 (26/8/1923 [1928?]).²³ Aquest cas no altera la quantificació respecte al nombre de textos, perquè a cada text li correspon una sola *Conversa*, per bé que sigui incompleta.

El resultat total del nombre de textos que contenen un fragment d'una *Conversa* en els fulls 1-641 i 731 és el següent:

22. La *Conversa* 546 (22/10/22), tal com va quedar retallat el diari, no queda clar si és sencera o no.

23. L'any no es llegeix bé.

<i>Textos</i>	<i>Converses</i>	<i>Nombre de textos</i>	<i>Nombre de Converses</i>
sense numerar i 563	31/5/1923	2	1
273 i 300	21/6/1923	2	1
504 i 510	28/4/1927	2	1
383	20/1/1927	1	1
456	7/4/1927	1	1
474	17/5/1927	1	1
538	3/7/1927	1	1
559	26/8/1923[1928?]	1	1
	Totals	11	8

Com es pot veure, fruit de l'anàlisi de les *Converses* reproduïdes parcialment en els fulls 1-641 i 731, n'hi ha 3 menys que textos. És a dir, hi ha 8 *Converses* repartides en 11 textos; o més estrictament, 3 *Converses* estan repartides en 6 textos i 5 reproduïdes parcialment en 5 textos.

2.3.1.3. Nombre de textos que contenen un fragment d'una *Conversa* en els fulls 642-881 sense el 731

Un primer bloc en aquest apartat, el constitueixen les *Converses* reproduïdes fragmentàriament en més d'un text. És el cas de la *Conversa* amb data 13/1/1927, repartida entre els textos 666 i 714.

Un cas específic és el presentat pel text, fragmentari, que trobem al full 819 i que porta la data del 28/5/1923: forma part de la *Conversa*, reproduïda sencera i amb la data manuscrita del 23/4/1923, que es recull al full 822.²⁴

Cal tenir en compte en aquest apartat, el cas presentat al § 2.3.1.1 de la *Conversa* del 7/4/1927 (un primer fragment al full 829, un d'intermedi al text 456 i un tercer al full 665), ja que 2 textos dels fulls 642-881 corresponen a una sola *Conversa*.

Un segon bloc d'aquest apartat és el de les *Converses* reproduïdes parcialment en un sol text. És el cas de les *Converses* dels fulls 662 (del 30/1/1927), 708 (sense data), 723 (del 25/3/1923), 726 (del 2/1/1923), 730 (20/1/1927) i 735 (del 18/7/1924).

El resultat total del nombre de textos que contenen un fragment d'una *Conversa* en els fulls 642-881 sense el 731 és el següent:

<i>Textos</i>	<i>Converses</i>	<i>Nombre de textos</i>	<i>Nombre de Converses</i>
[456,] 665 i 829	7/4/1927	2	1
666 i 714	13/1/1927	2	1
819	28/5/1923	1	1
662	30/1/1927	1	1
708	sense data	1	1

24. I que Rafel publica amb la data del 24/4/1923 i amb el número 364.

<i>Textos</i>	<i>Converses</i>	<i>Nombre de textos</i>	<i>Nombre de Converses</i>
723	25/3/1923	1	1
726	2/1/1923	1	1
730	20/1/1927	1	1
735	18/7/1924	1	1
	Totals	11	9

Com es pot veure, fruit de l'anàlisi de les *Converses* reproduïdes parcialment en els fulls 642-881 sense el 731, n'hi ha 2 menys que textos, afegint-hi el 822 (del 24/4/1923), que conté el text sencer de la *Conversa* reproduïda fragmentàriament al 819. És a dir, 9 *Converses* estan repartides en 11 textos; o més estrictament, hi ha 2 *Converses* repartides en 4 textos i 7 *Converses* reproduïdes parcialment en 7 textos.

2.3.1.4. Nombre de textos que contenen un fragment d'una *Conversa* en els 880 fulls

El resultat total del nombre de textos que contenen un fragment d'una *Conversa* o una *Conversa* sencera però repetida en els 880 fulls és el següent:

<i>Textos</i>	<i>Converses</i>	<i>Nombre de textos</i>	<i>Nombre de Converses</i>
383 i 730 ²⁵	20/1/1927	2	1
456, 665 i 829	7/4/1927	3	1
sense numerar i 563	31/5/1923	2	1
273 i 300	21/6/1923	2	1
504 i 510	28/4/1927	2	1
666 i 714	13/1/1927	2	1
819	28/5/1923	1	1
474	17/5/1927	1	1
538	3/7/1927	1	1
559	26/8/1923[1928?]	1	1
662	30/1/1927	1	1
708	sense data	1	1
723	25/3/1923	1	1
726	2/1/1923	1	1
735	18/7/1924	1	1
	Totals	22	15

25. A efectes del recompte final, tenim en compte només una vegada aquests dos textos i els tres de sota, malgrat que els hem inclòs en parlar de les *Converses* repartides en textos dels dos blocs (§ 2.3.1.1), en parlar de les *Converses* repartides en textos del bloc 1-641 (§ 2.3.1.2) i en parlar de les *Converses* repartides en textos del bloc 642-881 (§ 2.3.1.3). Per això la suma total dels textos és 23, i no 28, quantitat que resultaria de sumar els 5 textos del § 2.3.1.1, els 11 del § 2.3.1.2 i els 12 del § 2.3.1.3.

Com es pot veure, fruit de l'anàlisi de les *Converses* reproduïdes parcialment, n'hi ha 7 menys que textos, afegint-hi el 822 (del 24/4/1923), que conté el text sencer de la *Conversa* reproduïda fragmentàriament al 819. És a dir, 15 *Converses* estan repartides en 22 textos; o més estrictament, hi ha 7 *Converses* repartides en 14 textos i 8 *Converses* reproduïdes parcialment en 8 textos.

2.3.2. Nombre de textos que contenen més d'una *Conversa*

Només hi ha casos de textos que continguin més d'una *Conversa* en els fulls 1-641 i 731. No n'hi ha, ni en els dos blocs alhora, ni tampoc en els fulls 642-881 sense el 731. Els resultats, doncs, d'aquest bloc són els que hi ha en els 880 fulls.

En aquests textos trobem, en primer lloc, el cas de les dues *Converses* datades per Rafel el 21/12/1919 (publicada per ell amb el núm. 33) i el 23/12/1919 (publicada per ell amb el núm. 35), que el full 91 del SRUB, enganxant el retall de la *Conversa* LXXI de l'edició de Regina, ofereix com una de sola.²⁶

En segon lloc, hi ha el cas de les 5 *Converses* publicades per Rafel amb els núm. 500-504 (datades respectivament els dies 3-6 i 9/1/1924), que estan enganxades juntes en el text núm. 138.²⁷

I, en tercer lloc, hi ha el cas de les *Converses* amb les dates manuscrites del 14 i el 16/6/1925, enganxades al text amb el núm. 362.

El resum de les correspondències entre textos i *Converses* en els fulls 1-641 i 731 és el següent:

<i>Textos</i>	<i>Converses</i>	<i>Nombre de textos</i>	<i>Nombre de Converses</i>
91	21/12/1919 i 23/12/1919	1	2
138	3-6 i 9/1/1924	1	5
362	14 i 16/6/1925	1	2
	Totals	3	9

Com es pot veure, fruit de l'anàlisi de les *Converses* refoses en un sol text en els fulls 642-881 sense el 731 —i, com hem dit, alhora en els 880 fulls—, n'hi ha 6 més que textos. És a dir, 9 *Converses* estan repartides en 3 textos.

2.3.3. Nombre de textos que contenen una i només una *Conversa*

2.3.3.1. Nombre de textos que contenen una i només una *Conversa* en els fulls 1-641 i 731 i en els fulls 642-881 sense el 731

Hem vist en els epígrafs anteriors, d'una banda, el nombre de *Converses* repartides en diversos textos i, de l'altra, el nombre de *Converses* refoses en un sol text. Hem establert que el

26. És a dir que aquestes dues *Converses* ja van ser publicades com una de sola per Regina.

27. Aquesta informació i l'anterior, les devem a Xavier Lamuela en comunicació personal; posteriorment, les hem pogut confirmar.

total de textos en els 880 fulls és de 843. Restant a aquesta quantitat de 843 textos les dues quantitats anteriors, obtenim el nombre de textos que contenen una sola *Conversa*.

Vet aquí el detall:²⁸

<i>Distribució dels textos en els 880 fulls</i>	<i>Nombre</i>
Nombre total	843
Textos que contenen un fragment d'una <i>Conversa</i>	-22
Textos que contenen més d'una <i>Conversa</i>	- 3
Textos que contenen una sola <i>Conversa</i>	818

Per tant, ens els 880 fulls, hi ha 818 textos que reproduïxen 818 *Converses*, totalment o parcialment sense alterar-ne el contingut.

2.3.3.2. Nombre de textos que contenen una i només una *Conversa* en els fulls 1-641 i 731

Per saber el nombre de textos que recullen una sola *Conversa* en els fulls 1-641 i 731, cal fer la mateixa operació: restar dels 619²⁹ textos els que contenen fragments de *Converses* i els que en refonen més d'una.

Vet aquí el detall:

<i>Distribució dels textos en els fulls 1-641 i 731</i>	<i>Nombre</i>
Nombre total	619
Textos que contenen un fragment d'una <i>Conversa</i> ³⁰	- 11
Textos que contenen més d'una <i>Conversa</i>	- 3
Textos que contenen una sola <i>Conversa</i>	605

Per tant, en els fulls 1-641 i 731, hi ha 605 textos que corresponen a 605 *Converses*.

2.3.3.3. Nombre de textos que contenen una i només una *Conversa* en els fulls 642-881 sense el 731

Per saber el nombre de textos que recullen una sola *Conversa* en els fulls 642-881 sense el 731, cal fer la mateixa operació: restar dels 224³⁰ textos els que contenen fragments de *Converses* i els que en refonen més d'una.

28. Recordem que el text 819 conté un fragment de la *Conversa* reproduïda sencera al text 822.

29. Els 618 dels fulls 1-641 més el 731.

30. Aquests 11 textos són els del § 2.3.1.1 (383 i 456) i els del § 2.3.1.2 (text sense numerar de la p. 58, 273, 300, 474, 504, 510, 538, 559 i 563).

31. Els 225 dels fulls 1-641 menys el 731.

Vet aquí el detall:

<i>Distr. dels textos en els fulls 642-881 sense el 731</i>	<i>Nombre</i>
Nombre total	224
Textos que contenen un fragment d'una <i>Conversa</i>	- 11 ³²
Textos que contenen més d'una <i>Conversa</i>	0
Textos que contenen una sola <i>Conversa</i>	213

Per tant, en els fulls 642-881 sense el 731, hi ha 213 textos que corresponen a 213 *Converses*.

2.3.4. Nombre de *Converses* als fulls 1-641 + 731

Del que hem dit es desprèn que als fulls 1-641 + 731 hi ha 622 *Converses*. Es pot veure a partir de la correspondència entre els textos numerats,³³ que donem a continuació:

<i>Textos (amb el seu número)</i>	<i>Nombre Converses</i>	<i>Aclariments</i>
1-57	57	
Text sense numerar	1	Recollit a la p. 58: la 2a part del text és al text 563.
58-90	33	
91	2	Refosa de les <i>Converses</i> 33 i 35 de l'edició de Rafel.
92-137	46	
138	5	Refosa de les <i>Converses</i> 500-504 de l'edició de Rafel.
139-191	53	
201-272	72	Salt en la numeració dels textos.
273	1	La 2a part del text és al text 300.
274-299	26	
300	—	2a part del text 273.
301-308	8	
300-361	62	Salt en la numeració dels textos.
362	2	Refosa de les <i>Converses</i> del 14 i el 16/6/1925.
363-382	20	2a part del text 273.
383	1	La 2a part del text és al text 730.
384-392	9	
393	1	Recollida al text 731.
394-455	62	
456	1	Dues part del text són als textos 665 i 829.
457-473	17	
474	1	No queda clar si és un fragment o una <i>Conversa</i> sencera.

32. Aquests 11 textos són el del § 2.3.1.1 (730) i els del § 2.3.1.3 (662, 665, 666, 708, 714, 723, 726, 735, 819 i 829). El 822 no el comptem perquè conté la *Conversa* sencera que el 819 recull fragmentàriament.

33. No hi inclouem el núm. 619, que no és una *Conversa*, i hi inclouem el 393, recollit al full 731.

<i>Textos (amb el seu número)</i>	<i>Nombre Converses</i>	<i>Aclariments</i>
475-503	29	
504	1	La 1a part del text és al text 510.
505-509	5	
510	—	La 2a part del text és al text 504.
511-537	27	
538	1	<i>Conversa</i> amb un fragment ratllat.
539-545	7	
546	1	No queda clar si és un fragment o una <i>Conversa</i> sencera.
547-558	12	
559	1	Fragment, del qual es dedueix que n'hi ha 2 més (que no són recollits en cap dels 880 fulls).
560-562	3	
563	—	La 1a part del text és al text sense numerar de la p. 58.
564-618	55	
619	—	No és una <i>Conversa</i> .
Total	622	

2.3.5. Nombre de Converses als fulls 641-881 –731

Es desprèn del que hem dit fins ara que el nombre de *Converses* completes i fragments de *Converses* als fulls 641-881 –731 és 222. Es pot veure a partir del buidatge per anys, que donem a continuació:

<i>Any/ procedència</i>	<i>Nombre Converses</i>
1919	0
1920	8
1922	19
1923	55
1924	43
1925	22
1926	25
1927	11
1928	11
Regina	28
Total	222

Aquesta quantitat és el nombre de *Converses* dels fulls 642-881 sense el 731.³⁴

34. De les quals, recordem-ho, la del 7/4/1927 i la del 20/1/1927 es troben repartides en textos dels dos blocs i la del 13/1/1927, en els textos 666 i 714 (tots dos d'aquest segon bloc).

2.4. NOMBRE DE FULLS, DE TEXTOS I DE *CONVERSES* DE LA CAPSA DEL SEMINARI DE ROMÀNIQUES DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

En conclusió, les dades relatives a la capsa del Seminari de Romàniques de la Universitat de Barcelona són les següents:

a) La capsa conté 880 fulls, ja que malgrat que estan numerats de l'1 al 881, hi falta el full 778.

b) En aquests 880 fulls hi ha 843 textos: 618 en els fulls 1-641 (hi falta el 393, que és al full 731) i 225 en els fulls 642-881.³⁵

c) En aquests 843 textos hi ha 842 *Converses*. Aquesta quantitat és el resultat de sumar les *Converses* reproduïdes íntegrament en un sol text, les repartides en textos diferents i les refoses en un sol text. Vet aquí el detall:

<i>Blocs de textos</i>	<i>Converses reproduïdes íntegrament en un text</i>	<i>Converses completes i incompletes repartides en més d'un text</i>	<i>Converses refoses en un sol text</i>	Total
1-641 + 731	605	6	9	620
642-881 – 731	213	7	—	220
1-881	818	15	9	842

En els 880 fulls, hi ha 818 textos que corresponen a 818 *Converses*.

En els 880 fulls hi ha 15 *Converses* repartides en més d'un text: malgrat que en el quadre la suma hauria de ser 13, cal no oblidar que les *Converses* del 20/1/1927 i 7/4/1927 estan repartides en textos dels dos blocs: això ha comportat que les hàgim hagut de comptar en el recompte de cada bloc. Però a l'hora de fer el recompte global, no les hem comptat en cap dels dos blocs sinó al final per l'esmentada repetició: per tant, hi ha 15 *Converses* repartides en textos diferents.³⁶

Dit això, el total de *Converses* recollides en els 880 fulls és 842, una més de les que es dedueix de les dades que dona Rafel (1983)³⁷ que són el total de *Converses* conegudes.

d) Pel que fa als textos 1-641 i 731 —els editats per Barcino—, les dades són les següents:

El nombre de fulls és 642: els 641 corresponents als textos explícitament editats per Barcino més el 731, que conté el text 393, també editat per Barcino.

El nombre de textos és 619: els 618 explícitament editats per Barcino més el 393, també editat per Barcino.

35. Atès que el text 393 del full 731 Barcino l'edita —malgrat no ser als fulls 1-641— i que en l'apartat 2 analitzem quantes i quines *Converses* edita Barcino, hem tractat aquest text juntament amb els 618 dels fulls 1-641.

36. Recordem que són les dels dies 20/1/1927 (textos 383 i 730), 7/4/1927 (textos 456, 665 i 829), 31/5/1923 (text sense numerar i 563), 21/6/1923 (textos 273 i 300), 28/4/1927 (textos 504 i 510), 13/1/1927 (textos 666 i 714), 28/5/1923 (text 819), 17/5/27 (text 474), 3/7/1927 (text 538), 26/8/1923[1928?] (text 559), 30/1/1927 (text 662), sense data (text 708), 25/3/1923 (text 723), 2/1/1923 (text 726) i 18/7/1924 (text 735).

37. V. la nota 4 d'aquest treball.

El nombre real de *Converses* utilitzades és 622: 8 de repartides en 11 textos, 9 de refoses en 3 textos i 605 de reproduïdes, totalment o parcialment, en un sol text. És a dir:

$$\begin{array}{r} 8 \\ + 9 \\ + 605 \\ \hline \end{array}$$

Total: 622

e) Pel que fa als textos 642-881 sense el 731 —els no editats per Barcino—, les dades són les següents:

El nombre de fulls és 238: els 239 corresponents als textos explícitament no editats per Barcino menys el 731, que conté el text 393, també editat per Barcino.

El nombre de textos és 224: els 225 explícitament no editats per Barcino menys el 393, també editat per Barcino.

El nombre real de *Converses* recollides és 222: 9 de repartides en 11 textos i 213 de reproduïdes, totalment o parcialment, en un sol text.³⁸ És a dir:

$$\begin{array}{r} 9 \\ + 213 \\ \hline \end{array}$$

Total: 222

La suma entre el nombre real que acabem de donar de *Converses* dels fulls 1-641 i 731 (622) i el que acabem de donar de les *Converses* dels fulls 1-641 sense el 731 (222) és 842:

$$\begin{array}{r} 622 \\ + 222 \\ \hline \end{array}$$

Total: 844

Però cal tenir present el següent. Hem tingut en compte la *Conversa* del 20/1/1927 (repartida entre els textos 456 —inclòs en els fulls 1-641— i els textos 665 i 829 —inclosos en els fulls 642-881—) en dos recomptes:

a) quan hem consignat (§ 2.3.1.1) les *Converses* repartides alhora entre textos dels dos blocs; i

b) quan hem consignat (§ 2.3.1.3) les *Converses* repartides entre textos dels fulls 642-881.

Per tant, a l'hora de fer la suma total de les *Converses* realment recollides hem de descomptar aquesta del 7/4/1927 de les 220 dels fulls 642-881 sense el 731, perquè ja la comptem entre les dues (aquesta i la del 20/1/1927) repartides alhora entre textos dels dos blocs. La suma total, doncs ha de ser la següent:³⁹

38. Recordem que no hem trobat en aquests textos casos de *Converses* refoses en un sol text.

39. No hi comptem les dues *Converses* —totes dues amb l'encapçalament de *Converses filològiques*— següents. L'una —trobada en una carpeta a nom d'Artur Martorell dins la capsa de la Universitat— porta manus-

<i>Converses</i> repartides entre textos dels dos blocs	2
<i>Converses</i> dels fulls 1-641 i 731	620
<i>Converses</i> dels fulls 642-881 sense el 731	220
Total	842

3. LES *CONVERSES* EDITADES PER BARCINO

D'acord, doncs, amb les dades precedents, l'editorial Barcino va editar 622 *Converses* de les 842 de la capsa del Seminari de Romàniques de la Universitat de Barcelona. El detall és el següent:

a) 605 *Converses* íntegres

b) 8 fragments de *Converses*

- Reparteix la *Conversa* amb data 31/5/1923 entre el text sense numerar de la pàg. 58 (que finalment no edita) i el 563.
- Reparteix la *Conversa* amb data 21/6/1923 entre els textos 273 i 300.
- Reparteix la *Conversa* amb data 20/1/1927 entre els textos 383 i 730 (que finalment no edita).
- Reparteix la *Conversa* amb data 7/4/1927 entre el text 456 i els textos 665 i 829 (textos que finalment no edita).
- Reprodueix parcialment la *Conversa* amb data 17/5/1927 al text 474.
- Reparteix la *Conversa* amb data 28/4/1927 entre els textos 503 i 510.
- Reprodueix parcialment la *Conversa* amb data 3/7/1927 al text 538.
- Reprodueix parcialment la *Conversa* amb data 26/8/1923 al text 559.

c) 9 *Converses* refoses

- Les *Converses* 33 i 35 de l'edició de Rafel, al text amb el número 91.
- Les *Converses* 500-504 de l'edició de Rafel, al text amb el número 138.
- Les *Converses* amb les dates 14 i 16/6/1925, al text amb el número 362.

---

crita la data del 6/9/1929; el retall de l'altra té la data escapçada —la qual semblava poder-se deduir que era d'un dia d'octubre de 1929. Com que, segons Rafel (1983: IV), el 1928 «deixen de publicar-se», calia comprovar la fiabilitat de la data d'aquestes *Converses*. Però els mesos de setembre i octubre de 1929, *La Publicitat* (als microfilms de la Casa de l'Ardiaca de Barcelona), no hi ha cap *Conversa* de Fabra. Posteriorment, a més, hem pogut comprovar que la *Conversa* amb data 6/9/1929 Rafel la publica amb data 6/9/1923 (*Conversa* 252 de Barcino) i la que té la data escapçada, Rafel la publica amb data de 27/10/1923 (no publicada per Barcino, però conservada al full 740 de la capsa de la Universitat). No hi ha, doncs, *Converses* posteriors al 1928, cosa que corroboren Marcet i Solà (1998: 1888) en dir que el 1929, «Fabra repregué la col·laboració a "La Publicitat", però ja amb un altre títol de secció». Aquests autors esmenten (p. 1889) la carpeta de Martorell, però no esmenten la *Conversa* datada el 6/9/1929.

Cal dir que —en contra del que diuen Marçet i Solà (1998: 1889)—⁴⁰ les *Converses* editades per Barcino no són totes als fulls 1-641, sinó que contenen 620 *Converses* i els fulls 642-881 en contenen 1 —al full 731.

Per saber quantes *Converses* va editar Barcino i no va editar Rafel, podem partir del buidatge sistemàtic que va fer Xavier Lamuela⁴¹ de la correspondència que Rafel estableix entre les 622 *Converses* editades per ell i les 622 editades per Barcino. Lamuela comprova sistemàticament —a partir de la numeració de Rafel, de l'1 al 622— quantes *Converses* edita Rafel i no edita Barcino. Per comprovar, en canvi, quantes *Converses* edita Barcino i no Rafel, nosaltres hem ordenat el document de Lamuela a partir de la numeració de Barcino. Segons aquesta comprovació hi ha 151⁴² textos editats per Barcino i no editats per Rafel.

Aquests 151 textos —no necessàriament *Converses*, recordem-ho—, quantes *Converses* reals contenen?

Entre aquests 151 textos, n'hi ha 2 (503 i 510) que recullen 1 *Conversa* i un (362) que recull 2 *Converses*. El nombre de textos i de *Converses*, doncs, coincideixen.

Per tant, l'editorial Barcino publica 151 *Converses* que no edita Rafel. Com que Rafel va editar totes les *Converses* entre 1919 i 1924, aquestes 151 han de ser de les publicades entre 1925 i 1928.

4. LES *CONVERSES* EDITADES PER RAFEL

Per saber quantes *Converses* va editar Rafel i no va editar Barcino, podem partir del buidatge sistemàtic de Xavier Lamuela de la correspondència que Rafel estableix entre les 622 *Converses* editades per ell i les 622 editades per Barcino. Com hem dit, Lamuela comprova sistemàticament —a partir de la numeració de Rafel, de l'1 al 622— quantes *Converses* edita Rafel i no edita Barcino: segons aquesta comprovació són 151. Com que els textos editats per Rafel són *Converses* íntegres i sense refondre, cal concloure que Rafel edita 151 *Converses* que Barcino no edita.

Com que Rafel edita només les *Converses* d'entre 1919 i 1924, vol dir que edita 151 *Converses* d'aquest període que Barcino no edita.

5. NOMBRE DE *CONVERSES* EDITADES TANT PER BARCINO COM PER RAFEL

Si de les 622 *Converses* editades per Barcino només 151 no són editades per Rafel i de les 622 editades per Rafel només 151 no són editades per Barcino, això vol dir que hi ha 471 *Converses* editades per tots dos editors.

40. Afirment que «la numeració de les converses [de la capsula] coincideix amb la de l'ed. [de Barcino] fins al núm. 191 [...] La numeració arriba fins al n° 619 (f. 641) [...], que és l'últim editat [...]. Per tant, la resta no s'edità malgrat que formava part del material preparatori».

41. En uns fulls mecanoscrits cedits en comunicació personal.

42. Establir aquesta quantitat no ha estat fàcil, ja que un error de picatge de Rafel fa correspondre les *Converses* numerades per ell amb els números 105 i 242 a les *Converses* 272 i 228 de Barcino, respectivament. Hem pogut comprovar que la *Conversa* 105 de Rafel correspon a la 372 de Barcino, i la 242 de Rafel a la 288 de Barcino.

6. CONCLUSIONS

En proposar-nos de consultar totes les *Converses filològiques* publicades per Pompeu Fabra, vam topiar amb la dificultat de disposar de dues edicions incompletes —per raons diferents— i d'haver d'aclarir quantes *Converses* hi ha realment a la capsa del Seminari de Romàniques de la Universitat de Barcelona.

De tot el que acabem d'exposar, es dedueix que hem pogut consultar les 842 *Converses filològiques*, una més de les que es dedueixen de les dades que dona Rafel (1983) i que Marcet i Solà (1998) semblen no veure com un nombre exacte.

Per arribar a aquesta conclusió, hem establert que la capsa recull 880 fulls, en els quals hi ha 843 textos, que inclouen el total esmentat de 842 *Converses*. El conjunt de 622 *Converses* editades per Barcino és el contingut en els textos dels fulls 1-641 i 731. Aquesta editorial edita 151 textos que no han estat reeditats per Rafel.

Rafel publica 622 *Converses* íntegres d'entre 1919 i 1924. D'aquestes, 151 no havien estat editades per Barcino.

Per tant, el nombre de *Converses* no editades per Rafel —és a dir, amb criteris fiables de fidelitat al text original— és de 220. Aquestes *Converses*, però, les hem pogut consultar directament a la capsa del SRUB.

7. BIBLIOGRAFIA CITADA

«Fabra / *Converses filològiques*» (s. l.: s. n., s. a.). [Capsa amb aquesta indicació conservada a la biblioteca del Seminari de Romàniques de la Universitat de Barcelona. La capsa conté 881 fulls, amuntegats, sense cap data general, numerats amb converses retallades i enganxades o mecanografiades. Hi ha també una carpeta, mida quartilla, amb un exlibris d'Artur Martorell (portada: «*Converses filològiques*»; full 3: «Cuaderno para uso de *Converses filològiques*»). Conté 263 converses numerades en llapis amb un ordre no cronològic; retallades i enganxades. Segons comunicació personal de Rafel, és el material de base per a l'edició de les converses de Barcino.]

FABRA, Pompeu (1954-1956): *Converses filològiques. A cura de S. Pey*. Barcelona: Barcino. 2 vol.

FABRA, Pompeu (1983): *Converses filològiques I. Edició crítica a cura de Joaquim Rafel i Fontanals*. Barcelona: Edhasa.

FABRA, Pompeu (1984): *Converses filològiques II. Edició crítica a cura de Joaquim Rafel i Fontanals*. Barcelona: Edhasa.

MAR CET, Pere / SOLÀ, Joan (1998): «Bibliografia de Pompeu Fabra». A: *Història de la lingüística catalana (1775-1990). Repertori crític per a una història de lingüística catalana*. Vic: Eumo, Universitat de Vic; Girona: Universitat de Girona. Vol. 2, pàg. 1869-1932.

RAFEL, Joaquim (1983): «Introducció». A: Fabra (1983).